

<https://doi.org/10.31516/2410-5333.055.02>

УДК 316.77:125

М. В. Комова, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри соціальних комунікацій та інформаційної діяльності, Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів

maria.komova@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-4115-3690>

А. М. Пелешишин, доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри соціальних комунікацій та інформаційної діяльності, Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів

apele@ridne.net

<http://orcid.org/0000-0002-5022-0410>

КОНЦЕПТИ ФІЛОСОФІЇ ІНФОРМАЦІЇ ЛУЧАНО ФЛОРІДІ¹

Розглянуто ключові концепти філософії інформації Л. Флоріді про інформаційну семантику, вивчення розумності, відношення між інформацією і природою, дослідження цінностей. Висвітлено філософські трактування: істинності інформації, за якою знання, істина, семантика існують у формі моделей; взаємовідносин людської природи та інформаційного суспільства; взаємозв'язку «інфосфери» та «Універсуму»; особливостей інформаційної етики. Визначено концепти філософії інформації, що розвивають методологію наукових досліджень з бібліотечної та інформаційної справи.

Ключові слова: *філософія інформації, інфосфера, інформація, інформаційна етика, бібліотечна та інформаційна наука.*

М. В. Комова, кандидат филологических наук, доцент, доцент кафедры социальных коммуникаций и информационной деятельности, Национальный университет «Львовская политехника», г. Львов

А. Н. Пелешишин, доктор технических наук, профессор, заведующий кафедры социальных коммуникаций и информационной деятельности, Национальный университет «Львовская политехника», г. Львов

КОНЦЕПТЫ ФИЛОСОФИИ ИНФОРМАЦИИ ЛУЧАНО ФЛОРИДИ

Рассмотрены ключевые концепты философии информации Л. Флориди об информационной семантике, изучении разумности, отношении между информацией и природой, исследовании ценностей. Освещены философские трактовки: истинности информации, согласно которой знания, истина, семантика существуют в форме моделей; взаимоотношений человеческой природы и информационного общества; взаимосвязи «инфосферы» и «Универсума»; особенностей информационной этики. Определены концепты философии информации, которые развивают методологию научных исследований по библиотечному и информационному делу.

Ключевые слова: *философия информации, инфосфера, информация, информационная этика, библиотечная и информационная наука.*

1 This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

M. V. Komova, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Department of Social Communications and Information Science, Lviv Polytechnic National University, Lviv

A. M. Peleshchyshyn, Doctor of Technical Sciences, Professor, Head of Department of Social Communications and Information Science, Lviv Polytechnic National University, Lviv

THE CONCEPTS OF PHILOSOPHY OF INFORMATION BY LUCIANO FLORIDI

The aim of this paper is to update the basic principles of L. Floridi's philosophy of information for scientific research in the field of library and information science.

The theory of philosophy of information by L. Floridi provides a philosophical justification for the processes of computerization, information technology in the field of fundamental, technical, humanities, socio-economic knowledge, and in particular, in library and information science.

Research methodology. The authors have used systematic and descriptive methods of research, as well as problem analysis to explore the basic concepts of philosophical information of L. Floridi and actualise it for scientific investigations in library and information science.

Results. Key concepts of the philosophy of information by L. Floridi are the provisions on information semantics, the study of reasonableness and links between information and nature, the study of values. Important aspects of the philosophy of information are concepts: the reliability of information, according to which knowledge, truth, semantics exist in the form of models; the relationship between human nature and the information society; the relationship between the concepts "infosphere" and "universe"; features of information ethics. The issues of library and information science are based on the principles of the philosophy of information: any essence of the Universe is an information object and each of them is a data structure; information object can be any entity of living and non-living nature, objective and virtual reality, physical or cognitive, intellectual sphere of activity; the Universe as a set of information objects is characterized by fundamental kindness, which is not dependent on ethical judgments of human.

Novelty. The basic concepts of the theory of the philosophy of information by L. Floridi, which are relevant in the field of library and information science, are identified.

The practical significance. The key concepts of this research can be used in scientific research, should be reflected in the system of competences, and formulated in the standards of higher education of Ukraine, in the educational and methodological provision of educational disciplines for the training of specialists in the speciality "Information, Library and Archive Science".

Keywords: *information philosophy, infosphere, information, information ethics, library and information science.*

Постановка проблеми. Комп'ютеризація та інформаційні технології в наукових дослідженнях з найрізноманітніших сфер, тобто вивчення фундаментальних, технічних, гуманітарних, соціально-економічних питань із використанням інформаційних технологій,

зумовили появу нових методів і моделей трактування сутності феномену інформації. Про масштаб впливу інформаційних технологій на всі сфери життєдіяльності свідчать трансформаційні процеси в документній підсистемі соціальних комунікацій, зокрема створення інформаційних продуктів масової культури, розроблення типологічної і видової структури документів (Добrorодний, 2017). Для сучасного наукового дискурсу є актуальними питання інтеграції інформаційних технологій і предметних сфер усіх галузей науки й техніки, що зумовлює глибокий та пильний інтерес до філософського, онтологічного, епістемологічного розуміння процесів і наслідків цифрової трансформації, розширення інфосфери. Л. Флоріді (Luciano Floridi) запропонував нове осмислення сутності поняття інформація, назвавши його філософією інформації (philosophy of information, PI). До кола її завдань він увів дослідження концептуальної природи і принципів інформації, розроблення інформаційних теоретичних і прикладних методологій, їх застосування щодо вирішення філософських проблем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Філософія інформації Л. Флоріді, яка пояснює сучасні тренди розвитку інфосфери, здобула визнання не тільки в наукових колах світового рівня, але й у транснаціональних корпорацій: Facebook, Cisco, Google, IBM, Microsoft (Лучано Флориди, 2019). Сучасні науковці Д. Бауден (David Bawden), Л. Робінсон (Lyn Robinson) розглядають філософію інформації як концептуальний фундамент бібліотечної та інформаційної науки (library and information science, LIS) (Bawden D. & Robinson L., 2018). Дослідники наголошують, що вперше Л. Флоріді звернув увагу на тісний зв'язок між PI та LIS понад десять років тому. На думку дослідників, LIS, перебуваючи в центрі процесів створення, пошуку, збереження, передавання інформації з використанням інформаційних технологій, потребує нової концептуальної основи. Філософія інформації, запропонована Л. Флоріді, вивчає загальні характеристики і фундаментальні принципи буття людини, відносини людини і світу, ставлення до природи, суспільства і духовного життя в аспектах, що є об'єктом і предметом дослідження бібліотечної та інформаційної науки. Тому філософію інформації слід прийняти за філософську основу для LIS в умовах глобальної інформатизації (Bawden D. & Robinson L., 2018). Дослідник філософії інформатики Г. В. Хлебніков висноує, що інформаційна етика Флоріді може характеризуватися як центрована на пасивному аспекті («patient-centered») нон-антропоцентрична етична теорія — на

відміну від традиційних центрованих на активному агенті («agent-centered») антропоцентричних теорій (Хлебников, 2013).

Мета статті — актуалізувати основні положення філософії інформації, обґрунтованої Л. Флоріді, для наукових досліджень у сфері бібліотечної та інформаційної справи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Винятковий онтологічний статус феномену інформації надихнув Л. Флоріді до розроблення нової філософської теорії, яка вивчає та обґрунтовує інформаційні концепти в умовах глобального поширення комп'ютеризації та інформаційних технологій (Floridi, 2011, 2010, 2004). На думку Л. Флоріді, фундаментальність поняття інформації виявляється в тому, що в її термінах можуть бути визначені такі базові філософські категорії, як буття, знання, життя, розум, досвід, судження, правда, етика, творчість, значення, добро і зло. Учений визначає сутність нової філософської дисципліни на перетині потенціалу філософської методології і ресурсів інформаційних технологій. Трактуює філософію інформації як нову філософську дисципліну, пов'язану з критичним дослідженням концептуальної природи і базових принципів інформації, із розробленням та застосуванням інформаційно-теоретичних та обчислювальних методологій філософських проблем (Floridi, 2011).

Об'єктно-предметні межі концепції філософії інформації, за Л. Флоріді, охоплюють 18 проблем, що згруповані у 5 розділів: аналіз концепції інформації; семантика; вивчення розумності; відношення між інформацією і природою; дослідження цінностей (Floridi, 2004). Чіткість концепції надає формулювання сутності кожної з проблем, а також ключових питань, які вирішуються в їхніх межах (табл. 1).

Таблиця 1.

**Об'єктно-предметні межі
концепції філософії інформації Л. Флоріді**

Проблема	Сутність проблеми	Ключові питання
Розділ 1. Концепція інформації		
1	проблема атрибуції	Що таке інформація?
2	проблема вводу / виводу	Яка динаміка інформації?
3	пошук об'єднаної теорії інформації	Чи можлива велика об'єднана теорія інформації?
Розділ 2. Семантика		
4	проблема обґрунтування даних	Як можуть дані набути сенсу?

5	проблема правдивості	Як можуть осмислені дані набути істинних значень?
6	інформаційна теорія істини	Чи може інформація пояснювати істину?
7	інформаційна семантика	Чи може інформація експлікувати значення?
Розділ 3. Вивчення розумності		
8	проблема Декарта	Чи може когніція (К) бути повністю і задовільно проаналізована в термінах опрацювання інформації (ОІ) на певному рівні абстракції (РА)? Як слід інтерпретувати тріаду К–ОІ–РА?
9	проблема реінжинірингу	Чи може природний розум (ПР) бути повністю і задовільно проаналізованим у термінах опрацювання інформації (ОІ) на певному рівні абстракції (РА)? Як потрібно інтерпретувати тріаду ПР–ОІ–РА?
10	проблема Тюринга	Чи може природний розум бути втілений небіологічно?
11	проблеми РІТ (розумність – інформація – тіло)	Чи може інформаційний підхід вирішити проблему відносин розуму і тіла, духовного і матеріального?
12	інформаційне коло	Як можна перевірити інформацію? Якщо інформацію не можна трансцендитувати, а можна лише перевірити подальшою інформацією, і якщо все вгору і вниз є інформацією, то що це свідчить нам про наше знання світу?
13	континуум – гіпотеза	Чи повинна епістемологія ґрунтуватися на теорії інформації?
14	семантичний погляд на науку	Чи можна звести науку до інформаційного моделювання?
Розділ 4. Відношення між інформацією і природою		
15	проблема Вінера	Який онтологічний статус інформації?
16	проблема локалізації	Як інформація може натуралізуватися?
17	гіпотеза «Воно з Біта» (The It from Bit hypothesis) Уїллера (Wheeler)	Чи може природа бути інформатизованою?
Розділ 5. Дослідження цінностей		
18	проблема аксіології	Чи має комп'ютерна етика філософське підґрунтя?

Вагомим аспектом філософії інформації є розгляд питання істинності інформації. За концепцією Л. Флоріді, ультимативна реальність (кантівський ноуменальний світ «речей у собі») непізнана. У прагненні зрозуміти речі в собі найкраще, що можна зробити, — це конструювати моделі ультимативної реальності. Знання, істина, семантика стосуються моделей, а не реальності, яка завжди недосяжна. Світ, якого ми набуваємо в досвіді (кантівський феноменальний світ), — це загальна сума наших моделей реальності. Найкращі моделі відповідають вимогам: інформаційності, когерентності, елегантності, експлікативності, зв'язності, передбачуваності, інтерактивності зі світом. Рівень відповідності цим вимогам співвідноситься з поняттям істинності інформації, що закладена в моделях. Семантична інформація повинна бути добре оформленою, осмисленою та істинною. Неістинна інформація взагалі не інформація, а дезінформація. Справжня інформація істинна. Моделі конструюються методом абстракції (Floridi, 2011).

У філософії інформації чільне місце посідають положення про взаємовідносини людської природи та інформаційного суспільства, обґрунтування концепту «інфосфера». Л. Флоріді розвиває поняття Універсуму в контексті процесів, що супроводжують формування і розвиток інформаційного суспільства. У філософії поняття Універсум трактується в значенні «світ як ціле», або «все існуюче», або сукупність об'єктів та явищ загалом, яке розглядається як єдина система, тобто об'єктивна реальність у часі і просторі (Кримський, 2002). На інформаційному рівні абстракції Л. Флоріді трактує Універсум як тотальність інформаційних об'єктів, що динамічно взаємодіють одне з одним, утворюючи інфосферу. На думку Л. Флоріді, на певному рівні абстрактності всі об'єкти в Універсумі є структурами даних. Це твердження формує філософську платформу — інформаційний реалізм. Згідно з нею, світ — це тотальність іонних об'єктів, що динамічно взаємодіють. На інформаційному рівні абстракції кожна наявна сутність «дата — структура» є інформаційним об'єктом.

У філософії інформації будь-яка сутність Універсуму розглядається як інформаційний об'єкт і кожен з них має своєрідну структуру даних, що відображає істинну природу певного інформаційного об'єкта. Інформаційним об'єктом можуть бути будь-які наявні сутності живої та неживої природи, об'єктивної і віртуальної реальності (цифрові об'єкти в кіберпросторі), фізичної чи когнітивної, інтелектуальної сфери діяльності, які можуть виявлятися на двох рівнях:

- як активні потенціальні агенти, що представляють інші сутності;
- як пасивні потенціальні агенти, які представляються іншими сутностями.

За Л. Флоріді, інфосфера охоплює інформаційні об'єкти двох рівнів:

- до першого рівня належать людські істоти, інші біологічні організми, всі штучні агенти, всі фізичні об'єкти, а також сутності, що не мають фізичного хронотопа; вони динамічно взаємодіють зі світом інших інформаційних об'єктів;
- до другого рівня належать соціуми людей, котрі є комплексними динамічними інформаційними об'єктами, члени яких є динамічними інформаційними об'єктами (родини, корпорації, товариства, уряди, соціуми).

Л. Флоріді вважає, що люди неодмінно розпочнуть думати про себе як про інформаційні об'єкти, оскільки інформаційні та комунікаційні технології стрімко входять у всі об'єкти у всіх сферах діяльності людини, поширюючи режим інтерактивності між цими об'єктами і людьми, між цими об'єктами одне з одним. Людська істота є парадигмальним прототипом інформаційного об'єкта, характеристики якого повинні відповідати людським, софт-ботам, роботам та іншим штучним об'єктам (віртуальним спільнотам, організаціям, корпораціям, урядам). Л. Флоріді розробив три критерії до характеристик сутностей, яким вони повинні відповідати, щоб бути інформаційними об'єктами:

- інтерактивність — агент та його оточення повинні взаємодіяти один з одним;
- автономність — агент повинен бути здатним змінювати стан незалежно від інтеракції з певним середовищем; агент повинен мати щонайменше два стани і бути певною мірою відособленим від свого оточення;
- адаптивність — агент повинен мати здатність змінювати свої власні стани на основі своїх минулих інтеракцій із середовищем.

Філософ не обмежився визначенням інформаційних об'єктів як частин Універсуму, і надав оцінку Універсуму з етичних позицій, вважаючи, що для Універсуму властива фундаментальна доброта, яка не залежить від етичних суджень людини. Етичні норми Універсуму як сукупності інформаційних об'єктів Л. Флоріді назвав інформаційною етикою. Аргументація цього концепту ґрунтується на ідеї, що будь-яка інформація, що обертається в інфосфері і передбачає не семантичне розуміння, а в термінах структури даних має бодай

якусь мінімальну цінність. В інфосфері будь-який інформаційний об'єкт може бути змінений чи знищений у результаті зміни своєрідності його структури даних, що призводить до невиправданого збіднення інфосфери. Л. Флоріді називає ці явища пошкодженням або знищенням ентропією. Науковець формулює фундаментальні принципи інформаційної етики:

0. Ентропія не повинна виявлятися в інфосфері (немає закону).
1. В інфосфері треба упереджати появу ентропії.
2. Ентропію слід вилучати з інфосфери.
3. Існуванню інформаційних сутностей, як і всієї інфосфери, необхідно сприяти шляхом збереження, культивування і збагачення їхніх властивостей.

За концепцією Л. Флоріді, інформаційна етика, трактуючи будь-яку наявну сутність як інформаційний об'єкт хоча б з мінімальною моральною цінністю, зміщує фокус сфери етики від дії, характеру і цінності в баченні людини до зла, до ентропії, від яких інформаційні об'єкти страждають в інфосфері (Floridi, 2011).

Розуміючи Універсум як внутрішньо добрий та утворений з інформаційних об'єктів, їхніх відношень і процесів, Л. Флоріді досягає трьох вагомих результатів:

- надає смисл тій повазі і благоговінню, які відчувають люди, споглядаючи безмежний та прекрасний Всесвіт;
- розробляє спосіб застосування моральних критеріїв і відповідальності до стрімко зростаючої кількості штучних пристроїв та агентів (роботів, веб-ботів, кіборгів, віртуальних спільнот), які мільярдами виникають навколо людей;
- вказує шлях розуміння розподіленої моральної відповідальності усередині складних соціальних агентів (корпорацій, організацій, урядів).

Отже, теорія філософії інформації, і зокрема концепт інформаційної етики, розвиває передбачення Н. Вінера про виникнення в майбутньому суспільства, яке потребуватиме етичних правил і процедур для управління штучними агентами, штучним інтелектом (Хлебников, 2013).

Висновки. Теорія філософії інформації Л. Флоріді надає філософського обґрунтування процесів проникнення комп'ютеризації, інформаційних технологій у сферу фундаментальних, технічних, гуманітарних, соціально-економічних знань і, зокрема, у бібліотечну та інформаційну науку. Важливим аспектом філософії інформації є розгляд концепту істинності інформації, за якою знання, істина, семантика існують у формі моделей. Найкращі з них відповідають

вимогам інформативності, когерентності, елегантності, експлікативності, зв'язності, передбачуваності, інтерактивності зі світом. Рівень відповідності цим вимогам співвідноситься з поняттям істинності інформації, що закладена в моделях. Ключовими концептами РІ є положення про взаємовідносини людської природи та інформаційного суспільства, про взаємозв'язок понять «інфосфера» та «Універсуму», про інформаційну етику.

Для розвитку проблематики бібліотечної та інформаційної науки базові такі положення теорії філософії інформації: будь-яка сутність Універсуму є інформаційним об'єктом і кожен з них є структурою даних; інформаційним об'єктом можуть бути будь-які наявні сутності живої і неживої природи, об'єктивної та віртуальної реальності (цифрові об'єкти в кіберпросторі), фізичної чи когнітивної, інтелектуальної сфери діяльності; для Універсуму як сукупності інформаційних об'єктів властива фундаментальна доброта, яка не залежить від етичних суджень людини.

Перспективи подальших досліджень полягають у дослідженні науково-методологічних засад представлення інформації в системі соціальних комунікацій, зокрема теорії інтерпретації смислів Е. Бетті.

Список посилань

- Добродорний, Д. Г. (2017). Проект философии информации Лучано Флориди. *Журнал Белорусского государственного университета. Серия: Философия. Психология*, 3, 18–22. Восстановлено из <http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/187329/1/18-22.pdf>
- Кримський, С. (2002). Універсум. *Філософський енциклопедичний словник*. (с. 656). Київ: Абрис.
- Лучано Флориди: «Если вам неинтересны информационные концепты, вы не понимаете XXI век» (2019). Восстановлено из <https://www.colta.ru/articles/society/21599-luchano-floridi-esli-vam-neinteresny-informatsionnye-kontsepty-vy-ne-ponimaete-xxi-vek>.
- Хлебников, Г. В. (2013). Философия информации Лучано Флориди. *Метафизика*, 4, 35–48. Восстановлено из http://www.intelros.ru/pdf/metafizika/2013_4/3.pdf
- Bawden, D. & Robinson, L. (2018). Curating the infosphere: Luciano Floridi's Philosophy of Information as the foundation for library and information science. *Journal of Documentation*, 74 (1), 2–17.
- Floridi, L. (2011). *The philosophy of information*. Oxford University Press. Oxford, UK. Retrieved from <http://ukcatalogue.oup.com/product/9780199232383.do?keyword=floridi&sortby=bestMatche>.
- Floridi, L. (2010). *The philosophy of information: ten years later*. *Metaphilosophy*, 41 (3), 420–442. Retrieved from <http://www.philosophyofinformation.net/publications/pdf/tpoi10y1.pdf>

Floridi, L. (2004). Open problems in the philosophy of information. *Metaphilosophy*, 35 (4), 554–582. Retrieved from <http://www.philosophyofinformation.net/publications/pdf/oppi.pdf>.

References

- Dobrorodnyi, D. H. (2017). Luciano Floridi's Philosophy of Information project. *Journal of the Belarusian State University. Series: Philosophy. Psychology*, 3, 18-22. Retrieved from <http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/187329/1/18-22.pdf> [in Russian].
- Krymskiy, C. (2002). Unversum. *Encyclopedic Dictionary of Philosophy* (p. 656). Kyiv: Abrys. [in Ukrainian].
- Luciano Floridi: «If you are not interested in information concepts, you do not understand the 21st century» (2019). Retrieved from <https://www.colta.ru/articles/society/21599-luchano-floridi-esli-vam-neinteresny-informatsionnye-kontsepty-vy-ne-ponimaete-xxi-vek> [in Russian].
- Khlebnykov, H. V. (2013). Philosophy of Information by Luciano Floridi. *Metaphysics*, 4, 35–48. Retrieved from http://www.intelros.ru/pdf/metafizika/2013_4/3.pdf [in Russian].
- Bawden, D. & Robinson, L. (2018). Curating the infosphere: Luciano Floridi's Philosophy of Information as the foundation for library and information science. *Journal of Documentation*, 74 (1), 2–17 [in English].
- Floridi, L. (2011). *The philosophy of information*. Oxford University Press. Oxford, UK. Retrieved from <http://ukcatalogue.oup.com/product/9780199232383.do?keyword=floridi&sortby=bestMatches> [in English].
- Floridi, L. (2010). The philosophy of information: ten years later. *Metaphilosophy*, 41 (3), 420–442. Retrieved from <http://www.philosophyofinformation.net/publications/pdf/tpoi10y1.pdf> [in English].
- Floridi, L. (2004). Open problems in the philosophy of information. *Metaphilosophy*, 35 (4), 554–582. Retrieved from <http://www.philosophyofinformation.net/publications/pdf/oppi.pdf> [in English].

Надійшла до друку 03.10.2019